

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Volumen ...**

Ivstitia Et, Ivs. Sex Libris totidem Tractatus appono, nempe de rerum
Dominio, de Restitutione, de Contractibus Gratuitis, de Contractibus
Onerosis, de Contractibus Fortunæ, de Contractibus Adminicularis, de
Quasi-Contractibus, & nonnullis Innominatis

**Escobar y Mendoza, Antonio de
Lugduni, 1663**

Cap. 1. De subiecto Dominij.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80681](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80681)

R. P. ANTONII
DE ESCOBAR
ET MENDOZA,
VALLISOLETANI,
Societatis IESU,
VNIVERSÆ THEOLOGIÆ
MORALIS
Liber Trigesimus Sextus.

DOMINIUM.

QVI Volum. I. De Iustitia, Iure, ac contractibus in
communi Tractationem prælibavi. Jam in particulari ma-
teriam evolvō, ac primum de Dominio rerum, quo quis
per furtum privatur, una & altera sectione (de more) disceptabo.

S E C T I O P R I M A.

De Dominio receptiores absque pugna sententiæ.

CAPVT I.

De subiecto Domini.

*i.
Domini
diffinitio.*

Dominium est, sui perfecte dispo-
nendi de re aliqua corporali, nisi le-
gis prohibeat. Dicitur Ius loco ge-
neris: enim sub se comprehendit tam Do-
minium quam alia pleraque iura. dicitur Per-
fecte disponendi, id est omni modo, & pro-
Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. V.

pria authoritate siue in proprium, siue in alie-
num commodum eā utendo, siue abutendo. Ad-
ditur, De re corporali, nam rerum alie corpo-
rales sunt, alię incorporeę, corporales sunt, quę
suapte natura tangi possunt, ut fundus, homo,
vestes, aurum. Incorporeę, quę tangi non
possunt, sed intellectu solum apprehendi, ut
sunt eę, quę in iure consistunt v. g. Ius here-
ditatis, ius fructus, ius eligendi, ius præsentan-
di. Additur, Nisi lege prohibeantur. Quia etsi
iura aliquando iusta de causā aliquod ius im-
pediant, ne prodeat in actum, etsi prodierit,
ne factum teneat, non tamen efficiunt eiusmodi
ius non esse Dominium. Vnde etsi pupillus
nequeat

A

ELSCOBAR

Theol. Mor.

Tom. V. V. I. V. II.

EL IV

2 Theologiae Moralis Lib. XXXVI.

nequeat sua bona alienare usque ad tempus à patre: vel à iure praefinitum, ni hilominus tamen est legitimus eorum Dominus, Barthol. l. si quis, §. differentia, ff. de acquir. posses. Molina tr. 2. d. 3. Leth. l. 2. c. 3. dub. 2. Filliac. tr. 3. c. 3. q. 1. Laym. l. 3. tr. 1. c. 5. n. 7. Sayr. in claus. l. 9. r. 2. n. 3. Valent. to 3. d. 5. q. 10. pun. 1.

2 *Dominium iurisdictionis ac proprietatis.* Dominium est duplex, vnum *iurisdictionis*, alterum *proprietatis*. Dominium iurisdictionis est potestas gubernandi suos subditos, iudicandi, protegendis, & accipiendis à subditis emolumenta, quae ea de causa debentur, dividitur autem hoc Dominium eo modo, quo iurisdictionis Ordinaria, in *Ecclesiasticum*, & *Seculare*. Ecclesiasticum Dominium est potestas papalis, patriarchalis, Archiepiscopalis, Episcopalis, & aliarum inferiorum. Dominium saeculare est, potestas Imperatoria, Regia, Ducalis, Comitatus, ac similes respectu Provinciarum, & Oppidorum quae ipsis proprio iure subiant in negotijs saecularibus. Dominium proprietatis est ius disponendi de re aliqua tanquam sua in suum commodum. Ab hoc Dominio quicquid rei suae Dominus dicitur, & competere potest tum communitati, tum privatae personae, vel publicae. Leth. l. 2. c. 3. dub. 1. n. 2. Bec. tr. de iust. c. 2. q. 2. Malder. de iust. tr. 1. c. 3. dub. 3.

3 *Dominium proprietatis dividit in perfectum & imperfectum.* Porro Dominium proprietatis in *perfectum*, & *imperfectum* dividit. Perfectum dicitur, quod continet proprietatem rei, & commodorum eius, imperfectum, quod tantum habet vel proprietatem rei absque emolumentis, vel emolumenta absque proprietate, unde hoc dominium dicitur, vel *directum*, vel *utile*, directum continet solam rei proprietatem, & tale Dominium habet filiusfamilias in peculio, quod aduentitium dicitur: & qui dedit in Emphyteusim, vel feudum, Dominium utile continet solam rei commoditatem, quale habet usufructuarius, feudatarius, vel Emphyteuta. Barthol. ad l. si quis vi, §. directum, n. 5. ff. de acquir. poss. Sayr. in claus. 3. q. c. 2. n. 10. & 11.

4 *Solus natura rationalis potest conuenire Dominium.* Cum autem omnis Dominij fundamentum sit intellectus, ac libera voluntas. Hinc soli naturae rationali conuenire potest, nempe Deo, Angelis, & hominibus. Deus summum quoddam, absolutissimum, & independens habet dominium in omnes creaturas ratione creationis & conservationis. Angeli proprie non videntur habere dominium nisi suarum actionum, tamen propter magnam auctoritatem, quam habent administrandi res corporeas, possunt dici illarum habere Dominium. Hominibus autem proprie competit hoc dominium in res externas, cum eis res istae concessae sint solis, ut de illis ad sua commoda pro arbitrio disponant. Sotus de iust. l. 4. q. 1. d. 2. Sylu. 2. 2. q. 66. a. 1. q. 3. Faust. in spec. 2. d. 1. q. 7. 9. 10. & 11. Mol. tr. 2. d. 18. Filliac. tr. 3. 1. n. 91. & 92.

5 *Puer ante rationis usum Dominium habet.* Ante rationis usum paruuli verum habent dominium. Quia sufficit eos potentiam liberi arbitrij habere, quamuis usum non habeant, alioqui dormientes Dominium suarum rerum amitterent, idem de amentibus dixerim Victor. relect. de Indis. n. 2. 1. & 2. Leth. l. 2. c. 4. dub. 2. Becan. de iust. c. 3. q. 2. Faust. in spec. d. 1. q. 12.

6 *Quadruplex peculij.* Filijfamilias quadruplex peculij genus potest competere, Castrense, quasi Castrense, Aduentitium, Profectitium. Castrense dicitur, quod in

militia, vel occasione militia est partum. Quasi genus potest Castrense omne id, quod ex beneficio Ecclesiastico acquiritur, imò quicquid acquiritur post litem compelericatum, etiam alias esse aduentitium, praeterea tere. Ca. quidquid acquiritur officio publico, nō mecha. streuse, nico, vt Iudicis, Aduocati, Tabellionis, Medici, quasi Castrensis, & c. vel per principis donationem. Ad. streuse, uentitium peculium est summa illorum bonorum, quae Castrensis, aut quasi Castrensis non sunt, Pro. sunt, sed aliunde quam à patre, & ex bonis eius, scilicet. & ob gratiam illius principaliter habetur, quia sunt bona filio hereditario iure à matre, aut cognatis, aut amicis, aut suo labore, industria, aut fauente fortuna, parta. Profectitium est, quod provenit à parente vivo, vel principaliter, & proxime eius causa datur, nec ad bella, aut officia publica pertinens.

Porro filij in peculio Castrensi, vel quasi Castrensi plenum dominium habet, ita vt tota pro. *Quodnam* prietas, & usufructus, administratioque horum bonorum sit penes ipsos, & de illis possint disponere di. *in bonis* peculio per donationes, & contractus, imò etiā per testamentum, ac ultimam voluntatem, & parens ex. *mon* habeat. his bonis non possit sibi quicquid usurpare, nisi quantum necessarium est pro filiorum alimentis, si eos ex suis aliat, alioquin, volente filio ad restitutionem tenetur. In aduentitiis autem dominij, ac proprietatis iure comuni est filij, & usufructus patris. In quibusdam tamen casibus, potest filius etiā habere usufructum, vt si pater illum filio concedat, vel si aliquid dentur filio ea conditione, vt parens usufructum non habeat vel aliquid ei donetur patre contradicente, vel si usufructus alicuius filio sit relictus. At in profectitijs dominium tam directum, quam utile est apud parentes. Nauar. sum. c. 17. à m. 141. ad 144. Leth. l. 2. c. 3. dub. 3. Fill. tr. 3. 1. m. 95. Bec. de iust. c. 3. q. 3. Sylu. v. Peculium Sylu. 2. 2. q. 32. a. 8. Faust. in spec. d. 1. q. 15.

8 *Serui non habent perfectum ac independens à Dominorum potestate Dominium.* Quia quicquid serui acquirant quauis causa vel occasione Domino aequiunt. Possunt tamen serui habere aliquarum rerum Dominium, imperfectum, hoc est, tale, vt eas non teneantur suis dominis tradere, quamuis Domini absque iniuria possint eos illis priuare. Quia iura nō fecere incapaces omnis iuris, & dominij seruos, instar Religiosorum, nec aderat legitima, id faciendi causa. Vnde in aliquibus casibus potest seruus aliquod comparare Dominium, v. gr. quando consensus expressus, vel tacitus Domini intercedit, vel si donator ei absolute, vel ea conditione, vt ad Dominum non pertineat, vel si detur in compensationem, si lucretur sua pecunia: si sibi aliquid subtrahat sine Domini incommodo. Verum concessio verò ac perfecto dominio seruis in praefatis casibus, asseruerim, dominos ad restitutionem teneri, si res ipsas concessas auferant. Mol. tr. 2. d. 3. 8. Leth. l. 2. c. 3. dub. 4. Becan. de iust. c. 3. q. 4. Fill. tr. 3. 1. n. 99. Sylu. 2. 2. q. 66. a. 1. q. 3. conc. 7. Faust. in spec. d. 1. q. 19.

9 *Religiosi.* Religiosi solemniter professi in particulari professi sunt cuiusmodi dominij, usufructus, possessio, minimum nō nis, & similis iuris rerum temporalium tā mobiliū, quam immobilium incapaces, antiquo cui qui sim. iure c. Non dicatis 12. q. 1. c. cum ad Monasterij, plici pan. de statu Relig. & nouo Tridentini sess. 25. c. 2. de paratis vo. Regul. Quia per votum paupertatis in solemniter sumi ad professione stricti.

professione emissum. Religiosus ex ordinatione Ecclesiastica se se omni dominio priuat, & omnis iuris temporalis fit incapax. At per simplex paupertatis votum incapax Religiosus non fit, sed tantum priuatur potestate vtendi, & disponendi abique superioris consensu, vt patet in Religiosis non professis nostrae societatis ex constitutione Gregorij XIII. in Bulla, *Ascendente Domino*. Dixi, in particulari. Nam in communi possunt Religiosi professi habere dominium temporalium bonorum, licet illa non possint alienare nisi in commodum Religionis & de iurim Praesulis licentia D. Tho. 2. 2. q. 186. a. 7. ad 4. Lell. l. 2. c. 3. dub. 5. Filluc. tr. 3. n. 102. 103. Faust. in spec. d. 1. q. 14.

10
Quoniam
modo Reli-
giosus possit
Superiores
concedere
bona stabili-
lia ad usum
duntaxat, vel admi-
nistratio-
nem.

Iure nouo Tridentini sess. 25. c. 2. de Reg. Superiores Religionum inhibetur, ne possint alicui Religioso concedere villa bona stabilia (vt sunt fundi redditus, adium locationes) etiam ad vsum duntaxat, vel administrationem, non tamen esse contra ius commune, nec paupertatis votum cum Superioris facultate bonorum administrationem, & vsum habere ad quatuor pias causas, modo semper adit ad Superioris nutum dependentia. Hinc quantumvis census vitalitij possint permitti pro vsum eorum necessarius, qui Monasteria ingrediuntur, praesertim Monialibus, & Monachis qui ex communi peno non habent, satis eorum tamen administratio non potest ipsis concedi, sed solis officialibus, vt ait Concil. Vbi tamen non esset receptum quo ad hoc, non propterea dici deberent habere proprium, si habent cum dependentia a superiorum voluntate. Mobilia autem possunt singulis Religiosis concedi, religiose accommodata paupertati iuxta cuiusque Religionis vsum, non tamen superflua, imo etiam pecunia ad determinatos vel etiam de indeterminatos vsus, modi sint pij, quia hoc neque est contra paupertatis professionem, neque vilo iure vetatur Azor, tom. 1. l. 1. c. 9. Manni. tom. 3. q. 9. Regul. q. 29. a. 12. Lell. l. 2. c. 3. n. 33. Laym. l. 4. tr. 5. c. 7. n. 13. Miranda 10. q. 28. a. 9. Becan. de iust. c. 3. q. 5. Fratibus autem minoribus de obseruantia, & Capucinis pecunie vsus concedi non potest, quia iuxta regule praescriptum contrahere, aut retinere pecuniam non possunt.

11
Religiosi
beneficij
quandam
Dominium
habent

Religiosi vero Beneficij, vt Abbates, Priores, Commendatores, & similes habentes beneficia Regularia, vel saecularia, & si nullum habeant dominium, habent tamen ius administrationis, ac dispensandi suorum beneficiorum fructus in pias tamen causas, vltra suam congruam sustentationem. Quia id est eis iure ac consuetudine concessum. In res tamen vanas non possunt beneficij fructus expendere, nec amicos suos ex eis ditare. Quia horum bonorum non sunt Domini, sed solum administratores, ac dispensatores. Aliter facientes, ad restitutionem tenentur, Lell. l. 2. c. 3. dub. 5. n. 29. Filluc. tr. 3. n. 104. Faust. in spec. d. 34. q. 10. n. 18.

12
Clerici non
Religiosi
verum ha-
bent Domi-
nium bono-
rum patri-

Clerici non Religiosi verum habent dominium bonorum patrimonialium de illisque vt laici possunt disponere. Patrimonialia bona sunt, quae vel hereditate, vel donatione, vel industria, vel alio modo, quo a solent laici, sibi acquirunt. Quia per Clericatum, vel ordinem nec sunt incapaces dominij, neque se se dominio abdicant. Idem Escol. & Mend. Theol. Moral. Tom. V.

dixerim de bonis quasi patrimonialibus, vt sunt ea, quae tanquam clerici acquirunt clericorum ministerijs absque beneficio nempe celebratione, concionibus, vicaria temporalia, distributionibus quotidianis, quae pro singulis horis conferuntur assistentibus in choro, stipendijs pro defunctorum funere, Eleemosynis pro processione peragenda, pro Episcopatu visitando, pro sententijs ferendis, & audiendis causis, pro agendo aliquo Ecclesiae negotio vel aliorum. Denique quidquid datur pro industria personalia, pro labore contractu, pro organo pulsandis, audiendis confessionibus, ac similibus. Quia haec dantur vt stipendium quoddam sustentationis, vt de his pro arbitrio disponant. Nauar. de reddit. Eccles. q. 1. mon. 19. Laym. l. 4. tr. 2. c. 3. n. 1. Becan. de iust. c. 3. q. 6. Mol. 10. 1. tr. 2. d. 145. Lell. l. 2. c. 3. dub. 6. n. 36. & 37. Filluc. tr. 3. n. 101. Faust. in spec. d. 1. q. 16.

monialium,
vel quasi
patrimo-
nialium.

C A P V T II.

De Dominij Obiecto.

PEs externe, vt montes, agri, plae, flumina, beltae, & similia hominis subiecta, ab eius dominio cadunt, non quod singuli homines habeant earum rerum, quae ab alijs iam occupatae sunt, dominium, sed quia quisque ius habet a natura sibi concessum, vt valeat rem quamlibet occupare, si bique attribueret, modò antea ab alio non fuerit occupata. Caelorum verò, & Astro- rum aliquo modo dominium homo habet, quatenus in illius vsum, & obsequium facta fueret. D. Tho. p. 1. q. 96. a. 2. Mol. 10. 1. tr. 2. d. 18. Faust. in spec. d. 1. q. 10. & 11.

13
Rerum ex-
ternarum,
quae ab alio
occupatae non
sunt, sumus
Domini.

Homo non est dominus vitae suae, nec membrorum, sed solum custos, & quasi vniuersus. Dominij horum est apud solum Deum. Quia dominium non est nisi in eas res, quas nostra industria nobis possumus adsciscere. Vnde nec Princeps, nec Respublica est dominus vitae suorum subditorum, vel seruorum: neque potest pro arbitratu suo aliquem occidere aut mutilare, nam siali quando malefactores iubent occidi, id gerunt tanquam boni publici custodes. D. Tho. 2. 2. q. 64. a. 5. & q. 65. a. 1. Valent. ibi d. 5. q. 10. p. n. 1. dub. 3. Sayr. in clau. l. 9. c. 5. n. 4.

14
Non est
homo Do-
minus vitae
suae aut
membrorum
nec Prin-
ceps alienae.

Quamuis iure naturae omnes homines sint conditione pares, habentes scilicet eandem causas materialem, formalem, efficientem, & finalem, tamen gentium, & ciuili, supposito peccato, seu post Adae lapsum, potest homo sub alterius hominis dominium cadere, & ita seruus illius effici. Ex. 21. Leuit. 25. Deut. 20. D. Gregor. l. 2. 1. moral. cap. 11. & omnes.

15
Homo sub
hominis do-
minium po-
tens cadere

Iuxta receptionem sententiam homo est dominus suae famae, sicut rerum externarum. Quia fama, & honor inter bona externa, quae possunt a nobis acquiri ac deperdi, collocantur, eorum autem, quae nobis acquirimus, sumus domini. Nauar. sum. c. 18. n. 27. Lell. l. 2. capite quarto dub. 11.

16
Quaeritur
requiruntur
ordinariè,
ad dominij,
acquiruntur.

Ex legum civilium dispositione duo requiruntur ordinariè, ad dominij, acquiruntur.

A 2

ELSCOBAR
Theol. Mor.
Tom. V. V. II.
EL. IV
6